

Kozák Kornélia

Az aránytalan többletköltség értelmezése a szavatossági jogok rendszerében, kitekintéssel a bírói gyakorlatra*

Bevezetés

A szavatossági jogok kétlépcsős rendszerének jelenlegi formáját az 1999/44/EK irányelvvel¹ vezették be a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvénybe (a továbbiakban: rPtk.). Az irányelv a szavatossági jogok új rendszerét teremtette meg, prioritást adva a természetbeni teljesítésnek kijavítás vagy kicserélés formájában. Ugyan az irányelv csak a fogyasztási cikkek fogyasztó és vállalkozás közötti adásvételére vonatkozott, a jogalkotó az átültetés során a kötelmi jog általános szabályai közé ültette át, így a legtöbb szabályt valamennyi szerződéstípus keretében alkalmazták, és alkalmazását nem szűkítette le a fogyasztó és vállalkozás közötti viszonyra. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) fenntartotta ezt a szabályozási technikát. Az (EU) 2019/771 európai parlamenti és tanácsi irányelv nem változtatott a kétlépcsős rendszeren, azonban az aránytalanság tekintetében új szabályt vezetett be, illetve az irányelv átültetése során a jogalkotó már más technikát választott, és nem a Ptk.-ban vezették be a szabályokat, hanem egy külön kormányrendeletet alkottak.²

Az aránytalan többletköltség előírása szintén az 1999/44/EK irányelv átültetésével került bele az rPtk.-ba, az előírást természetesen a jelenleg hatályos jogszabály

* A tanulmány az NMHH-val kötött EM-1/1/2022. számú együttműködési megállapodásban részletezett feladatok végrehajtása céljából készült.

¹ 1999/44/EK irányelv.

² 373/2021. (VI. 30.) Korm. rendelet.

is tartalmazza. Amennyiben egy fogyasztási cikk hibásnak bizonyul, és a jogosult él a szavatossági előírások adta választási jogával, a kötelezettnek lehetősége van ezt a választást befolyásolni: a jogszabályok alapján élhet azzal a kifogással, hogy a választott szavatossági igény aránytalan többletköltséget okozna számára. Az aránytalan többletköltségi szabálynak tehát kettős „feladata” van: egyrészt védi a kötelezettet és megadja neki a lehetőséget, hogy a felmerült költségek mértékét befolyásolhassa, másrészt korlátozza a jogosult által választható szavatossági igények körét. Az aránytalanság értelmezése körében két kérdés merül fel: milyen viszonylatban kell értelmezni az aránytalan többletköltséget, illetve megtagadható-e valamely elsőlépcsős szavatossági jog teljesítése aránytalanságra hivatkozással abban az esetben is, ha csak az egyik érvényesíthető, mert a másik elsőlépcsős jog teljesítése már a kezdetektől fogva lehetetlen.

Jelen tanulmányban bemutatom az aránytalan többletköltségre vonatkozó hazai és uniós jogszabályi rendelkezéseket és azok bírósági értelmezését.

Az aránytalan többletköltség hazai és uniós szabályozása

Aránytalan többletköltség a Ptk. szavatossági rendszerében

2003. július 1-jétől került be a hibás teljesítés esetén érvényesítendő szavatossági jogok rendszerébe az aránytalan többletköltségi szabály. Az rPtk. 306. § (1) bekezdés a) pontja értelmében a jogosult hibás teljesítés esetén elsősorban – választása szerint – kijavítást vagy kicserélést követelhetett, kivéve, ha a választott szavatossági igény teljesítése lehetetlen, vagy ha az a kötelezettnek a másik szavatossági igény teljesítésével összehasonlítva aránytalan többletköltséget eredményezne. Ebben a körben több szempontot kell értékelni, így a szolgáltatott dolog hibátlan állapotban képviselt értékét, a szerződésszegés súlyát és a szavatossági jog teljesítésével a jogosultnak okozott kényelmetlenséget. Ugyanezen § b) pontja szerint, ha a jogosultnak sem kijavításra, sem kicserélésre nem volt joga, vagy ha a kötelezett a kijavítást, illetve a kicserélést nem vállalta, vagy e kötelezettségének a (2) bekezdésben írt feltételekkel nem tudott eleget tenni – választása szerint –, megfelelő árleszállítást igényelhetett vagy elállhatott a szerződéstől.

Az új Ptk. lényegében nem változtatott a szavatossági jogok rendszerén, meghagyja azok kétlépcsős rendszerét, és az aránytalanság szabályai is változatlanok maradtak. A 6:159. § (2) bekezdés a) pontja értelmében a jogosult kellékszavatossági igénye alapján választása szerint:

„kijavítást vagy kicserélést igényelhet, kivéve, ha a választott kellékszavatossági jog teljesítése lehetetlen, vagy ha az a kötelezettnek – másik kellékszavatossági igény teljesítésével összehasonlítva – aránytalan többletköltséget eredményezne, figyelembe véve a szolgáltatás hibátlan állapotban képviselt értékét, a szerződésszegés súlyát és a kellékszavatossági jog teljesítésével a jogosultnak okozott érdeksérelmet”.

A *b)* pont alapján a jogosult:

„az ellenszolgáltatás arányos leszállítását igényelheti, – a (2a) bekezdés szerinti kivétellel – a hibát a kötelezett költségére maga kijavíthatja vagy mással kijavíttathatja, vagy a szerződéstől elállhat, ha a kötelezett a kijavítást vagy a kicserélést nem vállalta, e kötelezettségének a (4) bekezdés szerinti feltételekkel nem tud eleget tenni, vagy ha a jogosultnak a kijavításhoz vagy kicseréléshez fűződő érdeke megszűnt”.

Látható tehát, hogy ugyan a választás joga a jogosultat illeti meg, ezt a választási jogot azonban a kötelezett befolyásolhatja, illetve megghiúsíthatja, és élhet azzal a kifogással, hogy a jogosult által választott szavatossági jog teljesítése aránytalan többletköltséget okoz számára.

Mivel az aránytalan többletköltségre vonatkozó szabály bevezetése a fogyasztói irányelvből származó kötelezettség volt, ezért a tanulmány következő részében az uniós szabályozást és annak bírósági értelmezését ismertetem.

Az aránytalan többletköltség uniós jogszabályi előírásai

A fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól szóló 1999/44/EK irányelv rendelkezései

A fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól szóló 1999/44/EK irányelv átültetése jelentős változásokat hozott a hazai szavatossági rendszerben. Egyrészt bevezette a szavatossági jogok kétlépcsős rendszerét, az első lépcsőben prioritást adva a természetbeni teljesítésnek kijavítás vagy kicserélés formájában, másrészt bevezették az aránytalan többletköltség szabályát, amely korlátozza a szavatossági igények érvényesítését. Az irányelv átültetésére vonatkozóan Vékás

kifejezetten érvelt a Ptk.-ba implementálás mellett, s hangsúlyozta, hogy „így lehet kihasználni az Irányelv átültetéséből nyerhető modernizációs lehetőségeket”.³

Az irányelv (11) preambulumbekkezdése szerint a fogyasztó először az áru kijavítását vagy kicserélését követelhetette az eladótól, kivéve, ha az ilyen orvoslás nem volt lehetséges vagy aránytalan volt. Az orvoslás aránytalan voltát objektív alapon kell megállapítani, és aránytalannak kell tekinteni, amennyiben annak alkalmazása más orvoslási módszerrel összehasonlítva észszerűtlen költségekkel jár. Arra vonatkozóan, hogy a költségek mikor minősülnek észszerűtlennek, a preambulumbekkezdés úgy rendelkezett, ha az egyik orvoslási módszer költségei jelentős mértékben meghaladják a másik orvoslási módszer költségeit, úgy azokat észszerűtlennek kell tekinteni.

Az irányelv 3. cikke felsorolta a hibás teljesítés esetén a fogyasztót megillető jogokat, és kimondta, hogy a fogyasztó az eladótól először a fogyasztási cikk térítésmentes kijavítását vagy kicserélését követelheti, kivéve, ha ez lehetetlen vagy aránytalan. Az aránytalanságra vonatkozóan a következő szempontokat jelölte meg: a fogyasztási cikk hibátlan állapotban értéke, a hiba jelentősége, illetve hogy az alternatív orvoslási módszer a fogyasztónak okozott jelentős kényelmetlenség nélkül végrehajtható-e.

Az Európai Unió Bíróságának ítélete az aránytalan többletköltség értelmezésére vonatkozóan

Az Európai Unió Bírósága 2011. június 16-i ítéletében elsősorban a hibás termék eltávolításának és az új, hibátlan termék újra beépítésének költségeivel foglalkozott és értelmezte a fogyasztási irányelv aránytalansági előírását. Eljárásában két, németországi ügyet kapcsolt össze. Az egyikben a vevő csiszolt járólapra vonatkozó adásvételi szerződést kötött 1382,27 euró áron, és miután a járólapok nagyjából kétharmadát beépíttette házába, megállapította, hogy a járólapon szabad szemmel látható sötét foltok jelentek meg. A szakértő arra az eredményre jutott, hogy az említett foltok olyan finom mikrosziszolási nyomok, amelyeket nem lehet eltüntetni, így a hiba orvoslásának egyetlen lehetséges módja a járólap teljes cseréje. Ennek költségeit 5830,57 euró összegre becsülte, amely magában foglalta a hibás termék eltávolítását, valamint az új járólapok lerakásának költségeit is. A *Bundesgerichtshof*⁴ hangsúlyozta, hogy

³ VÉKÁS 2000.

⁴ A Német Szövetségi Köztársaság legfelsőbb bírósága.

a vállalkozás felmerülő költségei meghaladnák a hibátlan fogyasztási cikk értékének 150%-át, amely abszolút aránytalanságot képezne.

A második esetben a felperes egy mosogatógépet vásárolt az interneten keresztül egy háztartási gépeket forgalmazó vállalkozótól, 367 euró értékben. Az alperes a megállapodásnak megfelelően „házhoz szállította” a mosogatógépet, a beszerelés után azonban kiderült, hogy a termék hibás, a javítása pedig lehetetlen. Az alperes kész volt egy új, hibátlan mosogatógépet leszállítani, azonban a hibás termék eltávolítását és az új gép beszerelését már nem vállalta. A felperes felhívta a vállalkozást az eltávolítás és újrabeszerelés költségeinek megtérítésére, aki azonban a felhívásra nem válaszolt, ezért a felperes elállt a szerződéstől. Mindkét esetben lehetségesnek tartotta a bíróság, hogy az irányelv alapján az eladó köteles legalább az eltávolítás és az újrabeszerelés költségeinek viselésére, ezért előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztett elő az Európai Unió Bíróságához.

Az Európai Unió Bírósága ítéletében kifejtette, hogy a fogyasztói irányelv 3. cikkének (3) bekezdése alapján a fogyasztó követelheti az eladótól a fogyasztási cikk térítésmentes kijavítását vagy térítésmentes kicserélését, kivéve, ha ez lehetetlen vagy aránytalan. Az uniós jogalkotó az irányelvben biztosított fogyasztóvédelem alapvető összetevőjének szánta a fogyasztási cikk szerződésszerű állapotának térítésmentes helyreállítását, ami a fogyasztót azon pénzügyi terhek veszélyétől kívánja megvédeni, amely e védelem hiányában visszatartaná őt a jogai érvényesítésétől.⁵ Hangsúlyozta, hogy

„ha a nem szerződésszerű fogyasztási cikk kicserélése esetén a fogyasztó nem kérhetné az eladótól, hogy vállalja annak eltávolítását arról a helyről, ahová azt – természetének és megkívánt céljának megfelelően – beépítették, és ugyanazon helyiségben építse be a csereként átadott fogyasztási cikket, úgy e kicserélés olyan pénzügyi többletterheket okozna, amelyeket nem kellett volna viselnie, ha az eladó megfelelően teljesítette volna az adásvételi szerződésben foglaltakat. Ha ugyanis az eladó már az elején szerződésnek megfelelő fogyasztási cikket adott volna át, akkor a fogyasztó csupán egy alkalommal viselte volna a beépítéssel járó költségeket, és nem kellett volna viselnie a hibás fogyasztási cikk eltávolításával járó költségeket”.⁶

⁵ Európai Unió Bírósága – Bíróság, Gebr. Weber GmbH és Jürgen Wittmer C-65/09. sz. ügyben és Ingrid és a Putz Medianess Electronics GmbH C-87/09. sz. ügyben hozott ítélet (2011. június 16.). ECLI:EU:C:2011:396. 45–46. pont. (A továbbiakban: Weber/Putz.)

⁶ Weber/Putz, 47. pont.

A fogyasztói irányelv aránytalansági előírásával kapcsolatban a Bíróság kifejtette, hogy a

„3. cikk (3) bekezdésének második albekezdése pontosítja, hogy valamely orvoslási módszert akkor lehet aránytalannak tekinteni, ha az az eladónak valamely más módszerhez képest ésszerűtlen költségeket okoz, figyelembe véve a fogyasztási cikk hibátlan állapotbani értékét, a hiba jelentőségét, valamint azt, hogy az alternatív orvoslási módszer a fogyasztónak okozott jelentős kényelmetlenség nélkül végrehajtható-e”.⁷

A Bíróság álláspontja szerint ugyan ez a megfogalmazás eléggé nyitott ahhoz, hogy az abszolút aránytalanságot is magában foglalja, azonban a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az „aránytalan” kifejezést kizárólag a másik orvoslási módszerrel összefüggésben lehet értelmezni, és így a relatív aránytalanság elve érvényesül. Az irányelv szövegéből és rendszeréből is egyértelműen következik, hogy az aránytalanság a nem szerződésszerű fogyasztási cikk kijavítására vagy kicserélésére vonatkozik.⁸ Az ítélet legfontosabb megállapítása az volt, hogy az irányelv az eladó számára kizárólag a lehetetlenség vagy a relatív aránytalanság esetén biztosítja a jogot a hibás fogyasztási cikk kijavításának vagy kicserélésének megtagadására. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy ha a két elsőlépcsős orvoslási módszer közül csupán az egyik bizonyul lehetségesnek, az eladó nem tagadhatja meg a fogyasztási cikk szerződésszerű állapotának helyreállítását lehetővé tevő egyetlen orvoslási módszert aránytalanságra hivatkozással.⁹ Ezt azzal is indokolta a Bíróság, hogy a második lépcsőben érvényesíthető jogok nem biztosítják ugyanazon fogyasztóvédelmi szintet, mint az elsőlépcsős jogok.¹⁰

Az Európai Unió Bíróságának ítélete különösen a német szakirodalomban jelentős kritikában részesült.¹¹ Magyarországon a döntésnek kevés figyelmet szenteltek.¹²

⁷ Weber/Putz, 67. pont.

⁸ Weber/Putz, 67–68. pont.

⁹ Weber/Putz, 71. pont

¹⁰ Weber/Putz, 72. pont

¹¹ Lásd például: LORENZ 2011: 2241–2245; KAISER 2011: 978–988; GSELL 2011: 988–998.

¹² Az Európai Unió Bíróságának ítéletét, annak német és magyar jogra gyakorolt hatását részletesen elemzi: SCHUBEL–KOZÁK 2012: 385–397. Az ítélettel foglalkozik még: FUGLINSZKY 2016.

Az áruk adásvételére irányuló egyes szerződések vonatkozásairól szóló 2019/771 irányelv rendelkezései

2022. január 1-jével hatályát veszítette az 1999/44/EK irányelv, és ugyanezen időponttól alkalmazandó az áruk adásvételére irányuló egyes szerződések vonatkozásairól szóló 2019/771 irányelv.

Az irányelv (48) preambulumbekzdése a következót tartalmazza az aránytalanságra vonatkozóan:

„Az áru szerződésszerűvé tétele tekintetében a fogyasztónak meg kell adni a javítás és a csere közötti választás lehetőségét. [...] A fogyasztó azon jogosultságát, hogy választhat a javítás és a csere között, csak abban az esetben kell korlátozni, ha az általa választott megoldás jogilag vagy gyakorlatilag lehetetlen, vagy a rendelkezésre álló másik lehetőséghez képest aránytalanul nagy költséget ró az eladóra. Aránytalan például az áru cseréjét kérni egy kisebb karcolás miatt olyan esetben, ha a csere jelentős költséggel járna, a karcolást viszont könnyen ki lehet javítani.”

A (49) preambulumbekzdés értelmében:

„[A]z eladó számára lehetővé kell tenni, hogy megtagadja az áru szerződésszerűvé tételét, amennyiben mind a javítás, mind a csere lehetetlen, vagy azok aránytalan költséget rónak az eladóra. Ugyanez érvényes akkor is, ha vagy a javítás, vagy a csere lehetetlen, az alternatív megoldás pedig aránytalan költségeket ró az eladóra. Például ha az áru az eredeti kiszállítási helytől eltérő helyen található, a posta- és szállítási költségek aránytalanok lehetnek az eladó számára.”

Az irányelv 13. cikke tartalmazza a fogyasztó rendelkezésére álló jogorvoslatokat. A (2) bekezdés szerint a fogyasztó hibás teljesítés esetén választhat a javítás és a csere között, kivéve, ha az általa választott jogorvoslat lehetetlen vagy a másik jogorvoslattal összehasonlítva aránytalan költséget ró az eladóra. Erre vonatkozóan meghatározza, milyen szempontokat kell figyelembe venni, így az áru a hibátlan állapotbani értékét, a hiba jelentőségét illetve azt, hogy az alternatív jogorvoslat a fogyasztónak okozott jelentős kényelmetlenség nélkül végrehajtható-e.

Ahogy a bevezetőben már említettem, az irányelv új aránytalansági szabályt vezet be, és szakít a korábban kialakított bírói jogértelmezéssel. Fontos rendelkezést tartalmaz a 13. cikk (3) bekezdése, miszerint „[a]z eladó megtagadhatja az áru szerződésszerűvé tételét, amennyiben a javítás, illetve a csere lehetetlen vagy aránytalan költséget róna az eladóra, figyelembe véve valamennyi körülményt, többek között a (2) bekezdés

a) és b) pontjában említett körülményeket”. A (49) preambulumbekzdés és a 13. cikk (3) bekezdése utat nyit az abszolút aránytalansági értelmezésnek, és tulajdonképpen felülírja a fogyasztói irányelv aránytalansági szabályait, valamint annak bírósági jogértelmezését.

Az aránytalanságra vonatkozó magyar szakirodalmi álláspont

Az uniós szabályozás tükrében látható, miért is fontos a gyakorlatban az aránytalanság kérdése. És bár a magyar szakirodalom viszonylag szűk körben foglalkozik a kérdéssel, az alábbiakban bemutatom a régi és a jelenleg hatályos jogszabályi előíráshoz kapcsolódó szakirodalmi és bírósági álláspontot.

Az aránytalan többletköltség értelmezése a régi Ptk. fényében

Az rPtk. 306. § (1) bekezdés *a)* pontjának fentebb már ismertetett szövege szerint a jogosultnak elsősorban a javítás és a csere között volt választási lehetősége. A törvényszöveg megfogalmazása azt a nézetet erősítette, hogy az aránytalan többletköltséget csak az elsőlépcsős jogok tekintetében kell értékelni. A szakirodalomban azonban túlnyomórészt ezzel ellentétes álláspont fogalmazódott meg.

A szakirodalomban többnyire csak a törvényi szabályozás leírását találjuk, annak részletes magyarázatát vagy értelmezését nem.¹³ Vékás a fogyasztói adásvételről szóló irányelv átültetésével kapcsolatban a következőt fogalmazta meg:

„Aránytalan a fogyasztó által választott szavatossági igény, ha az az eladónak az alternatív szavatossági joggal összehasonlítva ésszerűtlenül magas költségeket okoz, figyelembe véve a vétel tárgyának hibátlan állapotbani értékét, a szerződésszegés súlyát és azt a körülményt, hogy az alternatív szavatossági jog a fogyasztó jelentős kényelmetlensége nélkül gyakorolható volna-e. Ez a common law-szellemet sugalló, részletes és ezért kissé bonyolult szabályozás a felek érdekeinek kiegyensúlyozott védelmére törekszik, és azt akarja elérni, hogy kijavításra rendszerint nagyértékű, kicserélésre viszonylag kisebb értékű áruk esetében kerüljön sor.”¹⁴

¹³ FAZEKAS 2017; BÍRÓ 2006; NAGY–KENDE 2004: 22–26.

¹⁴ VÉKÁS 2000.

Vékás álláspontját a bírói gyakorlat is átvette, és több bírósági döntésben olvasható ez az érvelés.¹⁵ Ezzel kapcsolatban azonban megjegyezném, hogy az irányelv rendelkezéseiből ez az értelmezés nem olvasható ki.

Értelmezik azt a kérdést, hogy az arányosság körében a törvény szóhasználata szerinti másik szavatossági igény alatt pontosan mit is kell érteni: csak az első lépcsőben nevesített másik szavatossági igényt vagy a második lépcsőben nevesített szavatossági jogokat is figyelembe kell-e venni az arányossági vizsgálat körében. A Jogtár-kommentár a következőképp fogalmazott:

„A helyes értelmezésnél az (1) bekezdés b) pontjának első mondatrészét is figyelembe kell venni. Ennek értelmében a második lépcsőben nevesített jogok közül a jogosult akkor választhat, ha sem kijavításra, sem kicserélésre nincs joga. Ez a feltétel – az a) pont szabálya szerint – akkor valósul meg, ha a jogosult a kijavítást vagy a kicserélést azért nem követelheti, mert azok teljesítése vagy lehetetlen, vagy aránytalan. Ebből következően az a) pont szerinti arányossági feltétel vizsgálatakor az nem szűkíthető az első lépcsőben nevesített – és nem érvényesített – másik jogra, hanem azt a még választható valamennyi szavatossági jog szempontjából vizsgálni kell.”¹⁶

Az akkori kommentárirodalomról megállapítható, hogy az aránytalanság kérdésével kevésbé foglalkoztak. Általános megállapítások találhatók, mint például a következő:

„Az, hogy a második lépcsős szavatossági jogokra való áttérés aránytalanságra hivatkozással mikor lehetséges, attól függ, hogy a kijavítás, illetve kicserélés aránytalan többletköltséget okoz-e a kötelezett számára az irányelvből átvett kritériumok szerint. Az aránytalanság részletes szabályozása a felek érdekeinek kiegyensúlyozott védelmét és azt hivatott biztosítani, hogy kijavításra rendszerint nagy értékű, kicserélésre viszonylag kisebb értékű dolog esetében kerüljön sor.”¹⁷

Ez a megállapítás már csak azért sem érthető, mert az aránytalanság kérdésére vonatkozóan nem található részletes szabály.

A Kúria az 1/2012. (VI. 21.) PK véleményében foglalkozott a rendelkezés értelmezésével, és egyértelműen megállapította:

„[A]z arányossági feltétel vizsgálata során a Ptk. 306. § (1) bekezdés a) és b) pontjainak és (3) bekezdésének helyes értelme szerint nem csupán az első lépcsőbe tartozó másik, hanem valamennyi,

¹⁵ Lásd például: Pfv. 20.429/2010/7; P.20.272/2010/16; P.24.000/2010/19.

¹⁶ Jogtár-kommentár az rPtk.-hoz 2. Kijavítás, kicserélés, A) pont.

¹⁷ GÁRDOS 2007: 1097. Ezt vette át: KAPA 2006: 637; BÁRTFAI et al. 2004; CSÉCSY 2010.

még választható szavatossági jogot figyelembe kell venni, a szolgáltatott dolog hibátlan állapotban képviselt értékének, a szerződésszegés súlyának, és a szavatossági jog teljesítésével a jogosultnak okozott kényelmetlenségnek az együttes mérlegelésével. Ennek megfelelően nem kérhet például kijavítást a jogosult akkor, ha ez a kötelezettnek az árleszállításhoz képest aránytalan többletköltséget eredményezne.”¹⁸

Az aránytalan többletköltség értelmezése az új Ptk. fényében

Az új Ptk.-val kapcsolatban megjelent szakirodalomban is megfigyelhető, hogy kevés figyelmet szentel az aránytalanság és azon belül az abszolút és relatív aránytalanság problematikájának, és fenntartja a régi Ptk.-hoz kifejtett értelmezést. Farkas úgy fogalmaz, hogy az arányosság vizsgálata körében nem csupán az elsőlépcsős jogokat kell figyelembe venni, hanem valamennyi még választható szavatossági jogot, amelyek alkalmasak a hibás teljesítés orvoslására. Ezzel tulajdonképpen fenntartja a Kúria PK véleményében foglaltakat.¹⁹

Fuglinszky 2016-ban részletesen foglalkozott az aránytalanság kérdésével, mégpedig az Európai Unió Bíróságának fentebb ismertetett döntésén keresztül.²⁰ A törvényi szabályozásra vonatkozóan megjegyzi:

„[A] normaszöveg tehát lehetővé teszi a Ptk. szabályainak eurokonform értelmezését a Weber/ Putz-döntésnek megfelelően, vagyis akként, hogy a költségek aránytalansága csak a kellékszavatossági igények első szintjén található kijavítás és kicserélés közötti (azaz az »első szinten belüli«) választást korlátozza, nem vizsgálható azonban a vertikális dimenzióban; ha a szerződésszerű állapot helyreállítása a kijavítás vagy kicserélés közül valamelyik útján lehetséges, nem legitimálja a második szinten található kellékszavatossági igényekre (a kötelezett érdekében) történő áttérést a kijavítással, illetve kicseréléssel járó költségek észszerűtlenül, aránytalanul magas összege.”²¹

A normaszövegen túl azonban megvizsgálta a bírói gyakorlatot is, és ezzel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy az Európai Unió Bírósága által megfogalmazottaktól eltérő álláspont „terjedt el és vált uralkodóvá”. Megjegyzi, hogy a Kúria – fentebb már

¹⁸ A Kúria 1/2012. (VI. 21.) PK véleménye a hibás teljesítéssel kapcsolatos egyes jogalkalmazási kérdésekről, 4. pont.

¹⁹ FARKAS 2021: 490; FARKAS 2023: 506.

²⁰ FUGLINSZKY 2016.

²¹ FUGLINSZKY 2016: 36.

ismertetett – PK véleménye alapján az arányossági feltétel teljesülését nem csupán az elsőlépcsős jogok tekintetében kell vizsgálni, hanem valamennyi, még rendelkezésre álló szavatossági jogok körében.²² Kritikaként fogalmazta meg, hogy a Kúria az Európai Unió Bíróságának ítéletét „alig több mint egy esztendővel később, 2012. június 21-én kibocsátott kollégiumi véleményében teljesen figyelmen kívül hagyta”. És bár alapvetően egyetért a Kúria PK véleményében foglaltakkal, mégis megállapítható, hogy „e bírói gyakorlat nem felel meg a Weber/Putz-döntés által értelmezett uniós jognak”. Az uniós jog szupremáciája alapján pedig kimondható, hogy a PK véleményben foglaltak nem alkalmazhatók a fogyasztói adásvétel területén, vagyis az arányosság nem vizsgálható valamennyi, még rendelkezésre álló első- és második lépcsős jog tekintetében, a vizsgálatnak az elsőlépcsős jogokra kell korlátozódnia.²³

Leszkoven az arányosság körében foglalkozott a régi és az új Ptk.-ban található szövegváltozatokkal is, és kiemelte, hogy míg a jelenleg hatályos szövegváltozat „másik” kellékszavatossági igényről szól, addig a régi Ptk. „a másik” szavatossági igényt említette az aránytalanság vizsgálata körében. Azonban egyetért a Kúria fentebb említett PK véleményében foglaltakkal, tehát: „[A]z első lépcsőbe tartozó igények közötti válogatás alkalmával valamennyi, még választható szavatossági jogot figyelembe kell venni. Nem kérhet kijavítást a jogosult akkor – mondja a PK vélemény – ha ez a kötelezettnek az árleszállításhoz képest aránytalan többletköltséget eredményezne.”²⁴

Speciális szabályok az aránytalan többletköltségre vonatkozóan

A fogyasztó és vállalkozás közötti, az áruk adásvételére, valamint a digitális tartalom szolgáltatására és digitális szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések részletes szabályairól szóló 373/2021. (VI. 30.) Kormányrendelet aránytalansági szabálya

A 2019/771 európai parlamenti és tanácsi irányelv szabályait a fogyasztó és vállalkozás közötti, az áruk adásvételére, valamint a digitális tartalom szolgáltatására és digitális szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések részletes szabályairól szóló

²² FUGLINSZKY 2016: 37.

²³ FUGLINSZKY 2016: 37.

²⁴ LESZKOVEN 2018: 282.

373/2021. (VI. 30.) Korm. rendelettel ültették át. Az aránytalanságra vonatkozó szabályokat a Korm. rendelet 12. §-ában találjuk, amely a következőt tartalmazza:

„A vállalkozás megtagadhatja az áru szerződésszerűvé tételét, ha a kijavítás, illetve a kicserélés lehetetlen, vagy ha az aránytalan többletköltséget eredményezne a vállalkozásnak, figyelembe véve valamennyi körülményt, ideértve a szolgáltatás hibátlan állapotban képviselt értékét, valamint a szerződésszegés súlyát.”

Ez a szabály tulajdonképpen tisztázza az aránytalan többletköltség alkalmazásának és értelmezésének kérdését, és megnyitja a lehetőséget a vállalkozás számára, hogy mindkét elsőlépcsős jog teljesítését megtagadhatta aránytalanságra hivatkozással. Szükséges azonban felhívni a figyelmet arra, hogy a kormányrendeletet kizárólag a fogyasztó és vállalkozás között, áruk adásvételére irányuló szerződések esetében alkalmazzák. A Ptk. hibás teljesítésre, a kellékszavatosságra és jótállásra vonatkozó szabályai pedig azokat a kérdéseket rendezik, amelyekben a kormányrendelet nem tartalmaz speciális rendelkezést, tehát a Ptk. és a kormányrendelet szabályait együttesen kell alkalmazni.

Az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó 151/2003. (IX. 22.) Korm.rendelet

Az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendeletet a Polgári Törvénykönyv szerinti, fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés keretében eladott és a Korm. rendelet mellékletében felsorolt új tartós fogyasztási cikkekre kell alkalmazni.²⁵ A Korm. rendelet 7. §-a speciális aránytalansági szabályt tartalmaz, amely a következő:

„Ha a fogyasztó a fogyasztási cikk meghibásodása miatt a vásárlástól (üzembe helyezéstől) számított három munkanapon belül érvényesít csereigényt, a vállalkozás nem hivatkozhat a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:159. § (2) bekezdés a) pontja értelmében aránytalan

²⁵ A Korm. rendelet mellékletét a fogyasztóvédelemmel összefüggő kormányrendeletek módosításáról szóló 93/2024 (IV. 23.) Korm. rendelet hatályon kívül helyezi, így 2024. július 1-jétől a 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendeletet a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés keretében eladott, a kötelező jótállás alá tartozó tartós fogyasztási cikkek termékcsoportjainak megnevezéséről szóló miniszteri rendeletben felsorolt új tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó jótállási kötelezettségre kell alkalmazni.

többletköltségre, hanem köteles a fogyasztási cikket kicserélni, feltéve, hogy a meghibásodás a rendeltetésszerű használatot akadályozza.”

E speciális rendelkezéseket gyakran alkalmazzák, számos, erre alapozott bírósági döntés született. A Korm. rendelet 7. §-a tehát a Ptk. 6:159. § (2) bekezdésének *a)* pontja alóli kivételnek tekinthető, és tulajdonképpen megtiltja a vállalkozásnak – a Korm. rendeletben írt feltételek teljesülése esetén –, hogy aránytalan többletköltségre hivatkozással megtagadhassa a fogyasztó csereigényét.

Kérdéses lehet, hogy a Korm. rendelet ezen rendelkezése mint *lex specialis* egyáltalán alkalmazható lehetne-e, hiszen gyakorlatilag felmentést ad a Ptk. aránytalansági rendelkezése alól, így akár úgy is tekinthető, hogy a vállalkozásnak biztosított jog gyakorlását korlátozza, és nem tud adott esetben védelmet nyújtani az aránytalan költségektől. Mindenesetre a jogalkalmazás során nem merült fel ilyen irányú jogértelmezési kérdés. A rendelkezés alapján a vállalkozásnak a csereigény érvényesítésekor nincs lehetősége a dolog hibájának ellenőrzésére, a dolgot ki kell cserélnie, amennyiben a hiba a dolog rendeltetésszerű használatát akadályozza. Az eladó a 3 munkanapon belüli csereigény érvényesítésekor csak a fogyasztó nyilatkozatát tudja ellenőrizni, és azt, hogy a hiba valóban akadályozza-e a rendeltetésszerű használatot. Ha olyan hiba merül fel, amely a rendeltetésszerű használatot nem gátolja, a vállalkozás nem köteles a 7. § alapján cserére.²⁶

A Korm. rendelet 7. §-ának értelmezésekor több szempontot kell figyelembe venni. Először is, a szabály egy jogi korlátot jelent a vállalkozás oldalán, ráadásul egy törvényi rendelkezés alól ad felmentést. Másodszor, a rendelkezés ellentétessé azzal a nézettel, hogy a gazdasági szempontokat is figyelembe kell venni az utólagos teljesítésre vonatkozó követelések kiválasztásakor és végrehajtásakor; a Korm. rendelet 3 munkanapos csereszabálya teljesen figyelmen kívül hagyja a gazdasági szempontokat. Harmadszor, ez a korlátozó rendelkezés könnyen visszaélésekhez vezethet a fogyasztói oldalon.

Ahogy fentebb említettem, több olyan bírósági ítélet is született, amelyben a Korm. rendelet 7. §-át alkalmazták. A következőkben ismertetett ügyben a Legfelsőbb Bíróság (2012. január 1-je óta Kúria) felülvizsgálati kérelem keretében értelmezte a Korm. rendelet 7. §-a szerinti 3 munkanapos csereigényt.²⁷ Az előfizető 2006. január 7. napján

²⁶ Ezt a Legfelsőbb Bíróság is megerősítette a Pfv.VII.20.429/2010/7. számú határozatában. A Bíróság nem ismerte el az eladó 3 napon belüli cserejogát, mivel a megvásárolt gépkocsi hibái nem akadályozták a rendeltetésszerű használatot.

²⁷ Kfv.37.206/2007/5 (BH 2008. 257.).

vásárolt egy mobiltelefon-készüléket a felperestől, amelyet 2 nappal később visszavitt a felperes üzletébe, hogy csereigényét érvényesítse, a felperes azonban a csereigény kivizsgálása céljából a telefont szakszervizbe küldte. 10 nappal később értesítette a fogyasztót arról, hogy átveheti az új készüléket, az ezalatt eltelt időre a fogyasztó számára cserekészüléket biztosított. A fogyasztó felhívása ellenére a felperes nem volt hajlandó a készülék azonnali cseréjére, és bejelentésére az elsőfokú fogyasztóvédelmi hatóság hivatalból eljárást indított a vállalkozással szemben. A hatóság a felperest 500 000 Ft fogyasztóvédelmi bírsággal sújtotta, amely ellen a vállalkozás fellebbezést nyújtott be, azonban az ügyben eljáró másodfokú hatóság helybenhagyta az elsőfokú határozatot. A felperes keresetében a fogyasztóvédelmi hatóságok határozatainak felülvizsgálatát és hatályon kívül helyezését kérte. Álláspontja szerint az alkalmazandó Korm. rendelet 7. §-a ugyanis nem jelenti azt, hogy „a forgalmazó ne lenne jogosult megvizsgálni, hogy a jótállási igény – függetlenül a választott igény típusától – egyébként megalapozott-e, tehát pl. a hiba gyári eredetű-e, vagy az a vásárlást követően keletkezett”. A megyei bíróság a felperes keresetét alaptalannak értékelte, és azt elutasította, amely ellen a vállalkozás felülvizsgálati kérelemmel fordult a Legfelsőbb Bírósághoz. A bíróság azonban úgy találta, hogy a kérelem nem alapos. Álláspontja szerint a Korm. rendelet 7. §-a egyértelmű rendelkezést tartalmaz, amely szerint „ha a fogyasztó a fogyasztási cikk meghibásodása miatt a vásárlástól (üzembe helyezéstől) számított 3 munkanapon belül érvényesít csereigényt, a forgalmazó nem hivatkozhat a Ptk. 306. § (1) bekezdésének a) pontja értelmében aránytalan többletköltségre, hanem köteles a fogyasztási cikket kicserélni, feltéve, hogy a meghibásodás a rendeltetésszerű használatot akadályozza”. Hivatkozott arra, hogy a Korm. rendelet 7. §-a kivételt jelent az általános szabályok alól, amely a fogyasztóra nézve kedvezőbb, a jogszabályhely pedig egyetlen feltételt ír elő a készülék cseréjéhez, azt, hogy a hiba a rendeltetésszerű használatot akadályozza. A bíróság értelmezése alapján a Korm. rendelet nem ad lehetőséget arra, hogy a hiba eredetét a vállalkozás megvizsgálja a 3 napon belül benyújtott csereigények esetében. A Legfelsőbb Bíróság kimondta azt is, hogy a Korm. rendelet 7. §-a „kizárólag a Ptk. 306. §-ára hivatkozik, ezen rendelkezés pedig nem tartalmaz semmilyen olyan lehetőséget, miszerint az igény jogosságát a forgalmazó megvizsgálhatja; a Ptk. 306. §-a kizárólag az igény rendezéséről szól”. A Bíróság szerint a „Korm. rendelet 7. §-a azt a célt szolgálja, miszerint a vásárlást követően rövid időn belül felmerülő probléma esetén a vásárló igényt tarthasson a termék azonnali cseréjére”. A bíróság azzal is érvel, hogy a jogalkotó alapvető célja az volt, hogy kedvezőbb helyzetbe hozza a vásárlót, amennyiben a jótállás keretében kifogása 3 napon belül merül fel. A Legfelsőbb Bíróság azt is hangsúlyozta, hogy „a Kormányrendelet 7. §-a

prioritást, és kvázi megkülönböztetett elbánást biztosít az egyes, a Kormányrendelet mellékletében felsorolt tartós fogyasztási cikk meghibásodása miatti, 3 munkanapon belüli csereigényt érvényesítők részére”. A rendelkezés „kivételes és kiemelt eset, szoros határidővel és törvényi vélelemmel, hogy ezen idő alatt nem a vásárló oldalán merül fel a cserére okot adó körülmény”, így a vállalkozás jogszabályba ütköző módon járt el akkor, amikor a fogyasztó csere iránti igényét nem a Korm. rendelet, hanem az általános szabályok szerint kezelte.²⁸

2016 februárjában a Kúriának lehetősége nyílt értelmezni a 3 napos határidőre vonatkozó rendelkezést az új Ptk. fényében is.²⁹ Ebben megerősítette a korábbi jogértelmezést és kimondta, hogy a:

„Korm. rendelet 7. §-a kivételes, a kellékszavatossági általános szabályoktól eltérő szabályt tartalmaz arra az esetre, ha a fogyasztó a vásárlástól számított három munkanapon belül érvényesíti csereigényét olyan hiba miatt, amely a rendeltetésszerű használatot akadályozza. A felperes nem választhatja az áru kijavítását, hanem köteles a hibás árut előzetes vizsgálat nélkül azonnal kicserélni.”

A 3 munkanapos szabály értelmezése a 2019/771 európai parlamenti és tanácsi irányelv fényében

Az értelmezés első lépéseként az irányelv preambulumbekendéseiben foglaltakat kell megnézni. A (9) preambulumbekendés értelmében az egyenlő versenyfeltételek biztosítása érdekében az irányelvnek minden értékesítési csatornára vonatkoznia kell, legyen az távértékesítés vagy személyes értékesítés. Az Európai Bizottság által végzett vizsgálat megerősítette „az összes értékesítési csatornára kiterjedő, az adásvételre és a jótállásra vonatkozó következetes szabályok fenntartásának szükségességét”. A (10) preambulumbekendés meghatározza, hogy:

„az irányelvnek az áruk – köztük a digitális elemeket tartalmazó áruk – adásvételére alkalmazandó szabályokra csak azon fő szerződéses elemek tekintetében kell kiterjednie, amelyek a belső piacon tapasztalható, szerződési joggal kapcsolatos akadályok felszámolásához szükségesek. E célból a szerződésszerűségi követelményekre, a hibás teljesítés esetén a fogyasztó rendelkezésére álló jogorvoslatokra és az ezek fő érvényesítési módozataira vonatkozó szabályokat teljeskörűen

²⁸ Ugyanez az érvelés található a Legfelsőbb Bíróság Kfv.37.027/2007/4. sz. döntésében is (EBH2007. 1744.).

²⁹ A Kúria Kfv.37.507/2015/3. sz. döntése.

harmonizálni kell, és a fogyasztóvédelem szintjét az 1999/44/EK irányelvhez képest növelni kell. A fogyasztói szerződések jogának néhány lényeges elemére vonatkozó, teljeskörűen harmonizált szabályok megkönnyítenék a vállalkozások – különösen a kkv-k – számára, hogy termékeiket más tagállamokban is kínálják. A kulcsfontosságú szabályok teljes körű harmonizációjának eredményeként a fogyasztók magas szintű fogyasztóvédelemben részesülnének, és egyéb jóléti előnyökhöz jutnának.”

A (47) preambulumbekzdés előírja, hogy: „[A] jogbiztonság növelése és a belső piac útjában álló főbb akadályok megszüntetése érdekében ennek az irányelvnek teljeskörűen harmonizálnia kell az árukkal kapcsolatos hibás teljesítés esetén a fogyasztó rendelkezésre álló jogorvoslatokat, valamint e jogorvoslatok érvényesítésének feltételeit.”

Az irányelv 4. cikke szerint a tagállamok nem tarthatnak fenn és nem vezethetnek be nemzeti jogukba az irányelvben megállapított rendelkezésektől eltérő, ideértve az eltérő szintű fogyasztóvédelmet biztosító szigorúbb vagy kevésbé szigorú rendelkezéseket, kivéve, ha erre az irányelv felhatalmazást ad.

Az irányelv elsődleges célja, hogy „egyensúlyt teremtsen a magas szintű fogyasztóvédelem megvalósítása és a vállalkozások versenyképességének előmozdítása között”. Az 1999/44/EK irányelv minimumharmonizációs szabályozását abból a célból váltotta fel a teljes harmonizációra irányuló törekvés, hogy a tagállamok közötti jogszabályi eltéréseket felszámolják, vagy minimalizálják. Hiszen amennyiben egy vállalkozás úgy dönt, hogy tevékenységét egy másik tagállam fogyasztóinak irányába is ki szeretné fejteni, úgy figyelemmel kell lennie a fogyasztók szokásos tartózkodási helye szerinti ország fogyasztói szerződésekre vonatkozó jogának kötelező érvényű szabályaira. A kötelező jótállást rendező Korm. rendelet pedig éppen ilyen szabályokat tartalmaz. A teljes harmonizációt tekintve elmondható, hogy a Korm. rendelet 3 munkanapos csereszabálya az uniós jog fényében megkérdőjelezhető. Az irányelv célja ugyanis éppen az, hogy orvosolja a korábbi minimumharmonizációs koncepcióból eredő hibákat, és jogbiztonságot teremtsen mind a fogyasztó, mind a vállalkozás oldalán, vagyis hogy a fogyasztó pontosan tudja, hibás teljesítés esetén mit követelhet az eladótól, és az eladó is tudja, hogy milyen kötelezettségei vannak abban az esetben, ha hibásan teljesít.

Összegzés

Ahogy látható, az aránytalan többletköltség értelmezésének nagy gyakorlati jelentősége van. Ha a jelenleg hatályos szabályozást tekintjük, úgy elmondható, hogy az aránytalan többletköltség alkalmazása visszatért arra a pontra, ahonnan annak idején

elindultak az értelmezési kérdések, és amit végül az Európai Unió Bíróságának Weber/ Putz-egyesített ügyekben meghozott ítélete lezárt. Az új adásvételi irányelv utat nyit az abszolút aránytalansági értelmezésnek, de hangsúlyozandó, hogy ez a szabályozás hatályát tekintve csak a fogyasztó és vállalkozás közötti adásvételi szerződések keretében alkalmazandó. A magyar jogszabályi rendelkezésekkel kapcsolatban elmondható, hogy többszintű, nem éppen fogyasztóbarát szabályozási technikát választott a jogalkotó. Az 1999/44/EK irányelv átültetésekor a magyar jogalkotó még úgy ítélte meg, hogy a Ptk. általános szavatossági szabályai közé illeszti be az irányelv rendelkezéseit, és az átültetési folyamat kezdetekor Vékás sem ajánlotta külön fogyasztói vételi jogként történő átvételét.³⁰ A 2019/771 irányelv átültetésekor a jogalkotó azonban mégis ezt az utat választotta, ezzel is bonyolítva a szavatossági jogok rendszerének átláthatóságát.

Azt, hogy a fogyasztóvédelmi/szavatossági szabályok fejlesztése és értelmezése egyre nagyobb hangsúlyt kap, az is mutatja, hogy az utóbbi években folyamatosan napirenden vannak a fogyasztókat érintő kérdések. Az Európai Parlament 2023. november 21-én fogadta el tárgyalási álláspontját a javításhoz való jog megerősítését és a tömeges fogyasztás környezeti hatásainak csökkentését célzó új intézkedésekről, amely kapcsolódik az Európai Bizottság fogyasztóügyi stratégiájában megnevezett zöld átállási prioritáshoz.³¹ Ezt követően a Parlament 2024. április 23-án fogadta el az irányelvjavaslatot, amelyet megküldött a Tanács részére, és 2024. május 30-án elfogadták a javításhoz való jogról szóló irányelv szövegét.³² Az új irányelv fő célja elsősorban a meghibásodott vagy hibás áruk javításának előmozdítása; a gyártóknak időben és megfizethető áron kell gondoskodniuk a meghibásodott termékek javításáról, valamint tájékoztatniuk kell a fogyasztókat a javításhoz való jogukról. Az elfogadott irányelv néhány ponton módosítja az (EU) 2019/771 irányelvet: Többek között bekerül a szerződésszerűség objektív kritériumai közé a javíthatóság, emellett az eladó helytállási kötelezettsége is meghosszabbodik abban az esetben, ha a javításra az áru szerződésszerűvé tételét szolgáló jogorvoslatként kerül sor. Az új irányelv hatással lehet/lesz az arányossági szabályok alkalmazására is. Emellett a technológia fejlődése, a digitalizáció előtérbe kerülése is változásokat fog magával hozni a hibás teljesítés területén, hiszen sok esetben a szavatossági jogok klasszikus értelmezése, alkalmazása is kérdésessé válhat.³³

³⁰ VÉKÁS 2000.

³¹ Bővebben a témáról: KOZÁK 2022: 217–230.

³² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1799 irányelve 2024. július 10-én jelent meg az Európai Unió Hivatalos Lapjában.

³³ Az elektronikus kereskedelemmel kapcsolatos fogyasztóvédelmi kérdésekről lásd bővebben: STRIHÓ 2020.

Felhasznált irodalom

- BÁRTFAI Judit et al. (2004): *Új szavatossági és jótállási szabályok. Fogyasztóvédelmi jogharmonizáció a polgári jogban és a polgári eljárásjogban*. Budapest: HVG-ORAC.
- BÍRÓ György (2006): *Kötelmi jog (közös szabályok, szerződés tan)*. Miskolc: Novotni.
- CSECSY Andrea (2010): A szerződések hibás teljesítése, szavatosság, jótállás, minőségi kifogások intézése. In SZIKORA Veronika (szerk.): *Magyar fogyasztóvédelmi magánjog – európai kitekintéssel*. Debrecen: Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesülete, 71–96.
- FARKAS Attila László (2021): 6:159. §. In WELLMANN György (szerk.): *A Ptk. magyarázata. V–VI*. Budapest: HVG-ORAC, 490.
- FARKAS Attila László (2023): 6:159. §. In WELLMANN György (szerk.): *Polgári jog – Kommentár a gyakorlat számára*. III. Budapest: HVG-ORAC, 506.
- FAZEKAS Judit (2017): *Fogyasztóvédelmi jog*. Budapest: Complex.
- FUGLINSZKY Ádám (2016): *Fogyasztói adásvétel, kellék és termékszavatosság. Elemzések az uniós jog és az új Ptk. kapcsolatához*. Budapest: Wolters Kluwer. Online: <https://doi.org/10.55413/9789632958217>
- GÁRDOS Péter (2007): 306. §. In GELLÉRT György (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*. I. Budapest: Complex, 1097.
- GSELL, Beate (2011): Nacherfüllungsort beim Kauf und Transportlast des Käufers. *Juristen Zeitung*, 66(20), 988–998. Online: <https://doi.org/10.1628/002268811797906383>
- KAISER, Dagmar (2011): EuGH zum Austausch mangelhafter eingebauter Verbrauchsgüter. *Juristen Zeitung*, 66(20), 978–988. Online: <https://doi.org/10.1628/002268811797906392>
- KAPA Mátyás (2006): [Cím nélkül]. In CZUCZAI Jenő (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*. III. *Kötelmi jog, Általános rész*. Budapest: Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 637.
- KOZÁK Kornélia (2022): Fogyasztóvédelem. In ÖRDÖGH Tibor (szerk.): *Az Európai Unió szakpolitikai rendszere*. Budapest: Ludovika, 217–230.
- LESZKOVEN László (2018): *Szerződésszegés a polgári jogban*. Budapest: Wolters Kluwer. Online: <https://doi.org/10.55413/9789632958668>
- LORENZ, Stephan (2011): Ein- und Ausbaupflichtung des Verkäufers bei der kaufrechtlichen Nacherfüllung. *Neue Juristische Wochenschrift*, (31), 2241–2245.
- NAGY Katalin – KENDE Tamás (2004): A szavatosság és a jótállás intézményeinek újraszabályozása az EU jogharmonizáció jegyében. *Európai Jog*, 4(5), 22–26.
- SCHUBEL, Christian – KOZÁK Kornélia (2012): Az Európai Unió Bíróságának ítélete az eladó utólagos teljesítéséről és az ítélet következményei a német, valamint a magyar jogra. *Magyar Jog*, 59(7), 385–397. Online: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/3677758>
- STRIHÓ Krisztina (2020): *Az elektronikus kereskedelem. A kereskedelem digitalizációjának alapvetései*. Budapest: Wolters Kluwer.
- VÉKÁS Lajos (2000): A fogyasztói adásvételről szóló EK-irányelv és átültetése a magyar polgári jogba. *Magyar Jog*, 47(11), 646–660. Online: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/3808629>

Egyéb források

Jogsabályok

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó kötelező jótállásról

373/2021. (VI. 30.) Korm. rendelet a fogyasztó és vállalkozás közötti, az áruk adásvételére, valamint a digitális tartalom szolgáltatására és digitális szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések részletes szabályairól

93/2024. (IV. 23.) Korm. rendelet a fogyasztóvédelemmel összefüggő kormányrendeletek módosításáról

Irányelvek

Az Európai Parlament és a Tanács 1999/44/EK irányelve (1999. május 25.) a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/771 irányelve (2019. május 20.) az áruk adásvételére irányuló szerződések egyes vonatkozásairól, az (EU) 2017/2394 rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról, valamint az 1999/44/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről

Vélemények, határozatok

A Kúria 1/2012. (VI. 21.) PK véleménye a hibás teljesítéssel kapcsolatos egyes jogalkalmazási kérdésekről.
Európai Unió Bírósága – Bíróság, Gebr. Weber GmbH és Jürgen Wittmer C 65/09. sz. ügyben és Ingrid és a Putz Medianess Electronics GmbH C 87/09. sz. ügyben hozott ítélet (2011. június 16.),
ECLI:EU:C:2011:396.

Kfv.37.027/2007/4. sz. döntés (EBH2007. 1744.)

Kfv.37.206/2007/5 (BH 2008. 257.)

Kfv.37.507/2015/3.

P.20.272/2010/16.

P.24.000/2010/19.

Pfv.VII.20.429/2010/7. számú határozat